

ANALIZA DIAGNOSTIC – ETAPĂ PREMERGATOARE ÎN EVALUAREA ÎNTREPRINDERII

Lector dr. Onica Mihaela-Cristina, Universitatea “Dunărea de Jos” Galați

Abstract: One of Romania's priorities for the fulfillment of the objectives generated by its accession to the European Union is to improve its business environment. As part of this objective we have presented the essential role of the economic and financial analysis that provides the necessary information for decision.

Keywords: the economic and financial analysis

Misiunea și obiectivele strategice reprezintă coloana vertebrală și creierul oricărei întreprinderi.¹ Indicatorii de performanță sunt necesari pentru a urmări realizările strategiei și obiectivelor strategice, aceștia reprezentând feedbackul strategiei. Indicatorii de performanță trebuie să servească la aprecierea valorii economice, a creării de valoare și a potențialului de câștiguri viitoare.

Analiza diagnostic este etapa premergătoare elaborării procesului de evaluare al întreprinderii.

Întreprinderile contemporane evoluează într-un mediu economic dinamic impus de accentuarea competitivității economice, tehnico-științifice și educaționale. În acest mediu întreprinderile sunt constrânse să-și concentreze eforturile spre acțiuni de adaptare și dezvoltare.²

Diagnosticul financiar stabilește starea de sănătate economico-financiară a societății analizate și stabilește posibilitățile de redresare în viitor.

Ca metodă de management, diagnosticarea are în vedere investigarea întreprinderii, a componentelor sale, în vederea punerii în imagine a principalelor puncte forte și slabe, a evaluării performanțelor financiare ale firmei. Diagnosticul presupune o capacitate de discernământ, recuperarea simptomelor, a disfuncționalităților activității unei întreprinderi, elaborarea unor programe de acțiune care să asigure redresarea sau ameliorarea performanțelor, se reflectă “punctele critice” din cadrul firmei și se avizează centrele de decizie pentru a lua măsuri de reglare.³ Obiectivele generale ale diagnosticului financiar sunt:⁴

- evaluarea multicriterială a stării de sănătate a întreprinderii cu depistarea cauzelor care au generat starea de criză;
- evaluarea gradului de viabilitate al întreprinderii și orientarea măsurilor viitoare către strategii și tactici realiste și raționale.

Obiectivele specifice ale restructurării de care trebuie să țină seamă analiza diagnostic vizează aspecte multiple, dintre care mai relevante pot fi următoarele:

- Satisfacerea cerințelor efective ale pieței interne și externe, în condiții de profitabilitate;
- Utilizarea rațională a resurselor și capacităților potențiale ale întreprinderii;
- Asigurarea unor standarde sociale acceptabile pentru forța de muncă;
- Asigurarea solvabilității întreprinderii și menținerea sa în circuite financiare.

Diagnosticul financiar are ca obiectiv de a răspunde la patru întrebări esențiale ale conducătorului întreprinderii:

- Aprecierea solvabilității, solvabilitatea unei întreprinderi fiind definită ca aptitudine de a asigura reglementarea datoriilor sale atunci când acestea ajung la scadență.
- Măsurarea performanțelor întreprinderii, astfel pentru a aprecia performanțele realizate de o întreprindere, trebuie comparate mijlocele puse în operă cu rezultatele obținute, acestea din urmă fiind măsurate prin indicatorii rezultatelor.
- Creșterea, întreprinderea trebuind să măsoare creșterea activității sale pe perioada de observație reținută.
- Riscuri, ultimul obiectiv urmărit prin analiza financiară fiind aprecierea riscurilor la care se expune

¹ Miller J., *A Practical Guide to Performance Measurement*, published online in Wiley InterScience, www.interscience.wiley.com, 2005

² Mățiș D., *Contabilitatea operațiunilor speciale*, Editura Intelcredo, Deva, 2003, p. 299

³ Niculescu M., *Diagnostic global-strategic*, vol I, Diagnostic economic, Editura Economică, București, 2003, p. 31,32

⁴ Brezeanu P., colectiv, *Diagnosticul financiar-instrumente de analiză financiară*, Editura Economică, București, 2003, p. 362

întreprinderea, fiind vorba, în mod esențial, de riscul de faliment ca urmare a unei încetări a plăților.

Pornind de la aceste obiective, conducătorul de întreprindere trebuie să poată face sinteza pentru a evidenția punctele forte și abundența de lichidități a întreprinderii, calitatea relațiilor cu băncile) și punctele slabe (fragilitatea echilibrului financiar, o insuficiență de fonduri proprii în raport cu îndatorarea). Obiectivele diagnosticului financiar sunt diferite funcție de scopul urmărit și subiectul evaluat.

Indiferent de poziția analistului financiar (analiza pe plan intern sau extern), obiectivele diagnosticului financiar sunt orientate, în principal, spre evidențierea rentabilității și a riscului. Astfel, partenerii externi (băncile, deținătorii de titluri, furnizori, etc.) susceptibili de a fi afectați de riscul de faliment sau de insolvabilitate, pot recurge la studiul echilibrului financiar încercând să detecteze principalele simptome ale disfuncționalităților și riscurilor care afectează activitatea firmei.

Studiul performanțelor și analiza echilibrului constituie teme ale diagnosticului financiar, acesta are în vedere și punerea în evidență a altor caracteristici financiare importante. Dintre aceste caracteristici, autonomia (sau independența) financiară, flexibilitatea financiară și ansamblul trăsăturilor strategico-financiare sunt avute în vedere de analiza financiară a firmei în cauză. Autonomia financiară constituie un obiectiv important pentru conducătorii întreprinderii. În termeni financiari, autonomia se apreciază mai întâi, prin studiul capitalului, structura sa și relațiile de control asupra întreprinderii pe care le poate exprima.

Flexibilitatea firmei exprimă capacitatea sa de adaptare la transformările neprevăzute în mediul său și în cadrul activității sale și este urmărită în toate domeniile de gestiune (strategică, comercială, a resurselor umane, financiară).

Flexibilitatea financiară se apreciază în raport de:

- capacitatea pe care întreprinderea o manifestă în legătură cu mobilizarea rapidă de lichidități;
- capacitatea de finanțare a întreprinderii;
- posibilitățile pe care le are întreprinderea de a diviza nevoile de finanțare în realizarea proiectelor sale de investiții în curs sau prevăzute, dar și în activitatea sa curentă.

Diagnosticul financiar, rezultat al unui proces de evaluare a potențialului financiar al unei întreprinderi, exprimă starea sa de sănătate economico-financiară. El este practicat de agenți foarte diverși, cum ar fi: conducători de întreprinderi, acționari, deținători de portofolii, creanțieri, întreprinderi concurente, experți-contabili etc., și are obiective variate. Diversitatea naturii și a obiectivelor diagnosticului financiar a condus la concepții, procedee și instrumente diferite de evaluare.⁵ Metodologia diagnosticului întreprinderii este în lucrarea "*Simptomele de dificultate și strategiile de redresare a întreprinderii*", apărută la Paris în Editura Maxim, autori Crucifix și A.Derni propun o metodologie de efectuare a diagnosticului și finalizarea acestuia concretizată într-un plan de redresare și organizare a controlului rezultatelor și analiza abaterilor existente față de prevederile adoptate.

Diagnosticul financiar este rezultatul analizei financiare a întreprinderii, care presupune parcurgerea unor etape și utilizarea unor metode și procedee pentru realizarea obiectului ei. Diagnosticul financiar cuprinde:⁶

- un studiu static al bilanțului;
- un studiu dinamic în vederea stabilirii unor mișcări financiare;
- un studiu al contului de profit și pierdere, în vederea studierii performanțelor degajate de întreprindere. Bilanțul exprimă starea patrimonială din momentul închiderii exercițiului, în timp ce contul de rezultate arată cum s-a ajuns la această stare, prezentând fluxurile de venituri și cheltuieli ce au avut loc în cursul exercițiului.

Analiza bilanțului este completată cu analiza informațiilor conținute de contul de profit și pierdere. Analiza financiară, ca metodă specifică de investigare, contribuie la evaluarea potențialului financiar al firmei și fundamentarea deciziilor. Concluziile desprinse în urma analizei contului de rezultate, corelate cu cele obținute din interpretarea altor date disponibile, permit luarea unor decizii fundamentale, în măsură să potențeze dezvoltarea viitoare a întreprinderii și îmbunătățirea performanțelor sale.

⁵ Bărbulescu C., *Diagnosticarea întreprinderilor în dificultate economică. Strategii și politici de redresare și dinamizare a activității*, Editura Economică, București, 2002, p.57,58

⁶ Spătaru L., *Analiză economico-financiară, instrument al managementului întreprinderii*, Editura Economică, București, 2004, p. 34

Cu toate că este o analiză internă, ea nu răspunde doar nevoilor de gestiune internă. Analiza financiară realizată de către serviciul financiar propriu al agentului economic poate să se adreseze și altor utilizatori interni cum sunt: reprezentanții salariaților sindicatului) sau salariații, precum și unor utilizatori externi (în principal stat, bănci, investitori potențiali).

Analiza financiară internă se adresează și exteriorului agentului economic, mediului în cadrul căruia acesta acționează ca urmare a instalării între entitățile economice a schimburilor economice. Faptul că agenții economici nu funcționează într-o totală autarhie (stare de autoizolare economică) a generat atât interes din partea fiecăruia, cât și crearea unui cadru juridic care definește obligația de a-și informa partenerii asupra politicii lor financiare. În anexa nr. 6 a lucrării este prezentată schema globală a analizei economico-financiare.

Cu toate că este o analiză internă, ea nu răspunde doar nevoilor de gestiune internă. Analiza financiară realizată de către serviciul financiar propriu al agentului economic poate să se adreseze și altor utilizatori interni cum sunt: reprezentanții salariaților sindicatului) sau salariații, precum și unor utilizatori externi (în principal stat, bănci, investitori potențiali).

Analiza financiară internă se adresează și exteriorului agentului economic, mediului în cadrul căruia acesta acționează ca urmare a instalării între entitățile economice a schimburilor economice. Faptul că agenții economici nu funcționează într-o totală autarhie (stare de autoizolare economică) a generat atât interes din partea fiecăruia, cât și crearea unui cadru juridic care definește obligația de a-și informa partenerii asupra politicii lor financiare.

Analiza externă se efectuează de partenerii externi. În fundamentarea deciziilor lor, partenerii externi ai firmei se bazează pe informațiile furnizate de analiza financiară. Exemplul clasic îl constituie procedura utilizată de bănci pentru studierea cererilor întreprinderii privind acordarea de credite, care urmăresc capacitatea acestora de a-și achita datoriile. În același mod, partenerii de afaceri (furnizori, clienți etc.), statul, reprezentat prin autoritățile locale, guvern și organizațiile cvasigubernamentale, precum și organele de urmărire penală sau instanțele de judecată sunt interesate în a-și forma o imagine asupra dezvoltării viitoare a afacerilor întreprinderii, situației economico-financiare și securității financiare a acesteia. Din anexa nr. 10 a lucrării se poate urmări valorificarea diagnosticului financiar de către managerii întreprinderilor precum și posibilitatea evaluării performanțelor la nivelul activității firmei.

Cu toate că utilizatorii externi ai informației financiare a agentului economic pot fi serviți de către funcția financiară a acestuia, de către analiștii interni, de cele mai multe ori ei optează pentru o proprie analiză. În ceea ce privește sfera de cuprindere a analizei financiare externe se poate spune că, spre deosebire de analiza internă care caracterizează în ansamblu situația financiară a agentului economic, aceasta se apleacă parțial asupra activității economico-financiare, interesându-se de anumite proiecte pe care partenerii externi ai agentului economic ar putea să le dezvolte cu acesta. Astfel, conducerea societății poate concluziona dacă: obiectivele propuse în perioada încheiată (sau exercițiile analizate) au fost atinse, deciziile financiare au fost corect adoptate sau pur și simplu dacă s-au realizat creșterea economică și echilibrul financiar.

1. Analiza pe baza bilanțului contabil

Bilanțul este documentul contabil de sinteză care prezintă sintetic situația patrimonială și financiară a întreprinderii a cărei analiză poate furniza informații despre solvabilitatea societății analizate în cei patru ani de analiză.⁷

Informația reflectată în situațiile financiare anuale este prelucrată de analiza economico-financiară, în scopul de a ilustra static și dinamic atât starea și mișcarea patrimoniului, cât și rezultatul obținut.⁸

Astfel, conducerea societății poate concluziona dacă: obiectivele propuse în perioada încheiată (sau exercițiile analizate) au fost atinse, deciziile financiare au fost corect adoptate sau pur și simplu dacă s-au realizat creșterea economică și echilibrul financiar.

În principal, solvabilitatea poate fi influențată de:⁹

- imposibilitatea recuperării unor creanțe de la terți;
- corelarea defectuoasă dintre încasări și plăți în perioadele de creștere economică a unității;

⁷ Bârsan M., *Analiza diagnostic a costurilor și orientarea strategică a întreprinderii. Metodologie și studiu de caz*, Editura Didactică și Pedagogică RA, București, 2004, p. 290

⁸ Ionescu C., *Informarea financiară în contextual internaționalizării contabilității*, Editura Economică, București, 2003, p. 229

⁹ Dănescu T., *Gestionarea financiară a afacerilor*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2003, p. 196-197

- desfășurarea activității într-un sector caracterizat de instabilitate;
- măsuri de creștere a fiscalității determinate de politica fiscală practică de Guvern, măsuri pe care managerii nu le-au putut previziona;
- creșterea neașteptată a dobânzilor bancare ca urmare a politicii instituției de credit, în situația în care societatea a apelat la credite ca surse de finanțare;
- necorelarea dintre costurile de producție și prețurile de vânzare practicate, situație în care este posibil să nu se poată recupera costurile prin prețurile de vânzare practicate;
- abuzurile unor administratori/ asociați care înțeleg să folosească bunurile sau banii societății în interes personal;

Menținerea solvabilității constituie un obiectiv prioritar pentru managementul firmei în vederea asigurării autonomiei financiare și flexibilității gestiunii patrimoniului.¹⁰

- rata solvabilității patrimoniale (Rsp) denumită și rata autonomiei financiare, exprimă ponderea capitalului propriu în pasivul din bilanțul întreprinderii. Se determină ca raport între capitalul propriu și pasivul bilanțier. Valoarea minimă trebuie să fie 0,3 iar peste valoarea de 0,5 se consideră o situație normală.
- capacitatea de îndatorare exprimă ponderea capitalului propriu (C) în capitalul permanent al întreprinderii și se determină ca raport între capitalul propriu și capitalul permanent. Valoarea acestei rate este optimă când devine unitară.
- capacitatea de rambursare (Cr) exprimă capacitatea întreprinderii în rambursarea datoriilor totale și este determinată ca raport între CAF și datorii totale (Dt). Valoarea minimă acceptabilă pentru realizarea echilibrului financiar $Cr > 0,25$;
- rata cheltuielilor financiare (Rcf) exprimă ponderea cheltuielilor financiare în rezultatul exploatării și se determină ca raport între cheltuielile financiare și rezultatul din exploatare. $Rcf < 0,5$;

2. Analiza pe baza contului de rezultat

Dacă bilanțul exprimă starea patrimonială la care s-a ajuns la încheierea exercițiului, atunci contul de rezultate exprimă cum s-a ajuns la respectiva stare patrimonială finală, care au fost fluxurile de venituri și de cheltuieli care au marcat traiectoria evoluției întreprinderii de la începutul până la sfârșitul exercițiului. "Contul de rezultate sintetizează, deci, fluxurile economice, respectiv cheltuielile și veniturile perioadei de gestiune, rezultate din activitatea de exploatare, financiară și extraordinară"¹¹. Face parte dintre situațiile financiare de închidere a exercițiului financiar, fiind un document contabil de sinteză care măsoară performanțele activității unei firme în cursul unei perioade date.

Întotdeauna bilanțul exprimă poziția financiară, starea patrimonială la care s-a ajuns la încheierea exercițiului, iar contul de profit și pierdere exprimă, în parte cum s-a ajuns la respectiva stare patrimonială finală. Acesta evidențiază fluxurile de venituri și de cheltuieli de gestiune (performanța) de la începutul până la sfârșitul exercițiului. Randamentele trecute ale întreprinderii, chiar dacă sunt o garanție asupra succesului viitor, totuși ele permit o actualizare a tendințelor afacerilor, contribuind la determinarea valorii economice a întreprinderii.

Diagnosticul contului de profit și pierdere are ca obiectiv aprecierea poziției strategice a firmei care determină direct mărimea rezultatelor și rentabilității. Se poate aprecia că o întreprindere fără forță strategică va avea mai devreme sau mai târziu, rezultate mediocre sau negative, în timp ce o întreprindere care dispune de o strategie adecvată va fi mai profitabilă decât alte întreprinderi din sectorul ei de activitate.

Contul de profit și pierdere reprezintă imaginea activității întreprinderii într-o perioadă dată. Această perioadă este în general „exercițiul contabil” care se întinde pe 12 luni, dar poate fi vorba în același timp de o analiză a activității pentru perioade mai scurte din cadrul exercițiului.

Contul de profit și pierdere are forma unui raport financiar care sintetizează activitățile generatoare de venituri sau încasări obținute și cheltuielile efectuate de o întreprindere pe parcursul unei perioade de timp date (exercițiul financiar contabil), fiind considerat de analiști cel mai important raport financiar deoarece arată modul în care întreprinderea și-a atins sau nu obiectivul fundamental, acela de a obține un profit acceptabil.

Analiza rezultatelor activității întreprinderilor presupune analiza formării rezultatului și analiza repartizării lui. Pentru creșterea și dezvoltarea activității sale, întreprinderea trebuie să-și

¹⁰ Ișfănescu A., Robu V., Hristea A., Vasilescu C., op.cit., p. 204

¹¹ Petcu M., *Analiza economico-financiară a întreprinderii*, Editura Economică, București, 2003, p. 312

sporească resursele de finanțare. În acest sens, o principală resursă este capacitatea de autofinanțare. Capacitatea de autofinanțare reprezintă ansamblul resurselor obținute de întreprindere din operațiunile sale curente. Ea reprezintă de fapt „surplusul de mijloace bănești degajat, sau rezultat, din exploatare pe parcursul unei perioade de gestiune”¹²

Fluxurile economice, respectiv veniturile și cheltuielile perioadei de gestiune, sunt generate, în principal, de trei domenii de activitate:

- de exploatare este activitatea dominantă (de bază) ce vizează realizarea profitului întreprinderii din sectoarele industrial, investițional, comercial și/sau de prestări de servicii;
- financiară, privind participațiile la capitalurile altor societăți și alte acțiuni de plasament. Activitatea de exploatare și cea financiară formează activitatea curentă a întreprinderii;
- extraordinară, privind operațiile de gestiune și operațiile de capital care nu sunt legate de activitatea normală și curentă.

Fiecare tip de activitate degajă un anumit rezultat (profit sau pierdere) stabilit ca diferență între veniturile și cheltuielile perioadei de gestiune reflectate în cadrul contului de profit și pierdere pe cele trei domenii de activitate. Măsurat prin diferența între veniturile și cheltuielile de exploatare și fără cheltuielile și veniturile financiare, ele exprimă performanța întreprinderii în activitatea sa industrială și/sau comercială, indiferent de operațiunile de finanțare și de destinația fiscală.¹³

Rezultatul financiar, măsurat prin diferența între veniturile și cheltuielile financiare, pune în evidență influența deciziilor financiare ale întreprinderilor asupra rezultatului său net.

Rezultatul financiar este de asemenea în funcție de istoricul întreprinderii. O întreprindere cu tradiție, care a acumulat rezultate pozitive importante și deci rezerve financiare va avea un rezultat financiar pozitiv. Rezultatul financiar puternic negativ înseamnă întotdeauna dezechilibre bilanțiere, dar nu neapărat o întreprindere a cărei sănătate este periclitată, dinamismul economic creând adesea dezechilibre financiare.

Cunoașterea rezultatului extraordinar măsurat prin diferența între veniturile și cheltuielile extraordinare este interesantă în special pentru a aprecia rezultatele întreprinderii căci, în mod just ea subliniază ceea ce poate avea extraordinar rezultatul net al exercițiului.

Performanța unei întreprinderi este reflectată de contul de profit și pierdere generat de activitatea pe care o desfășoară.¹⁴

În situația în care o societate se găsește într-un impas financiar, iar aceasta nu mai este capabilă să-și continue activitatea apare problema aplicării procedurii de faliment, înaintea declanșării acesteia, o posibilitate este de a proceda la privatizarea societății prin lichidare. În acest caz sindicul își asumă funcția directorului general și trebuie să asigure gestiunea agentului economic.

Procesul de evaluare al întreprinderii este impus de considerentele de mai sus și constă în efectuarea unei analize diagnostic, în scopul de a explica starea de fapt a societății analizate.

Bibliografie:

- 1) Andone A., Tabără Neculai., *Contabilitate, tehnologie și competitivitate*, Editura Academiei Române, București, 2006;
- 2) Barbu E.M., *Calitățile intrinseci ale valorii juste puse sub semnul întrebării*, Revista Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor, nr. 6/2002
- 3) Bădescu Ghe., *Evaluarea proprietății imobiliare*, ANEVAR, 2003;
- 4) Bădescu Ghe., Stan S., Anghel I., Petre M., *Teste pentru evaluarea de întreprinderii*, Editura IROVAL, București, 2003;
- 5) Bărbulescu C., *Diagnosticarea întreprinderilor aflate în dificultate economică. Strategii și politici de redresare și dinamizare a activității*, Editura Economică, București, 2002;
- 6) Bătrâncea I., *Analiza financiară a întreprinderii*, Editura Risosprint, Cluj-Napoca, 2005;
- 7) Bătrâncea I., ș.c., *Diagnosticul și evaluarea întreprinderii*, Editura Risosprint, Cluj-Napoca, 2003;
- 8) Bellalah, M., *Gestion financière. Diagnostic, évaluation et choix des investissements*, Editura Economică, Paris, 1998;
- 9) Bernheim Y., *Fonde generation de comptabilité transaction*, Revue Française de Comptabilité, mai 2002, nr. 344;

¹² Dănescu T., op.cit, p. 196-197

¹³ Tabără N., Horomnea E., Toma C., op.cit., p. 116

¹⁴ Petrescu S., *Diagnostic economico-financiar. Metodologie. Studii de caz*, Editura Sedcom Libris, Iasi, 2004, p. 155